

Национален план за действие за
устойчива употреба на пестициди в
Република България – цели, мерки и
показатели за измерване на напредъка в
постигане на устойчива употреба на
пестициди

Любина Донкова, началник отдел „Контрол на продукти за растителна
защита и торове“, БАБХ

l_donkova@bfsa.bg

Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди.

➤ **Член 4 Национални планове за действие**

- Държавите-членки приемат национални планове за действие с оглед определяне на своите количествени цели, цели, мерки и срокове за намаляване на рисковете и въздействието на употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда и за насърчаване на разработването и въвеждането на интегрирано управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи, за да се намали зависимостта от употребата на пестициди.
- Националните планове за действие се преразглеждат най-малко на всеки пет години, като всички съществени промени по тях се докладват своевременно на Комисията.

Директива 2009/128/ЕО

■ Член 15 Показатели

- Установяват се хармонизирани показатели за риска съгласно посоченото в приложение IV. Въпреки това държавите-членки могат да продължат да използват съществуващите национални показатели или да приемат други подходящи показатели в допълнение към вече хармонизираните.
- ДЧ изчисляват хармонизираните показатели за риска, посочени в параграф 1, като използват статистически данни, събрани в съответствие с общностното законодателство в областта на статистиката за продуктите за растителна защита, заедно с други подходящи данни;
- установяват тенденциите в употребата на определени активни вещества;
- установяват приоритетни обекти като активни вещества, култури, региони или практики, изискващи специално внимание, или добри практики, които могат да бъдат използвани като пример с оглед постигане на целите на настоящата директива за намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда, както и за насърчаване на разработването и въвеждането на интегрирано управление на вредителите и на алтернативни подходи и техники с цел намаляване на зависимостта от употребата на пестициди.

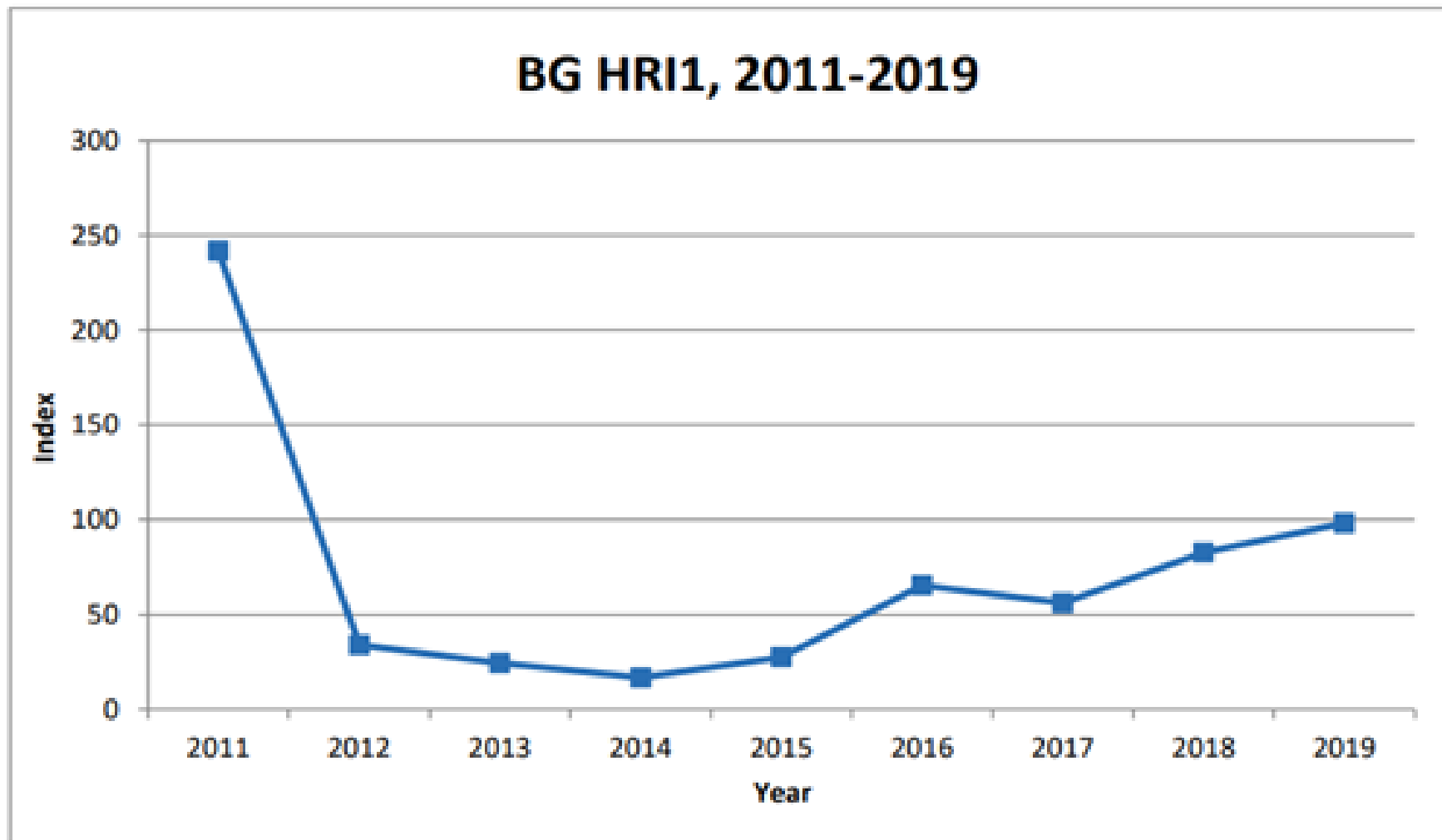

Директива (ЕС) 2019/782 на Комисията от 15 май 2019 година за изменение на Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на установяването на хармонизирани показатели за риска.

- ▶ Необходимостта от хармонизирани показатели за риска е свързана с измерването на напредъка при постигането на тези цели на равнището на Съюза, което ще даде възможност на държавите членки да управляват риска, както и да изготвят докладите си в тази област, на национално равнище. Хармонизираните показатели са в две категории:
- ▶ Хармонизиран показател за риска № 1: Основан на опасността хармонизиран показател за риска въз основа на данните за количествата активни вещества, пуснати на пазара в продукти за растителна защита съгласно Регламент (ЕО) № 1107/2009.
- ▶ Хармонизиран показател за риска № 2: Хармонизиран показател за риска въз основа на броя на разрешенията, предоставени по чл. 53 от Регламент (ЕО) № 1107/2009
- ▶ Хармонизираните показатели и в двете категории са класифицирани в 4 групи, които са разделени на 7 категории.

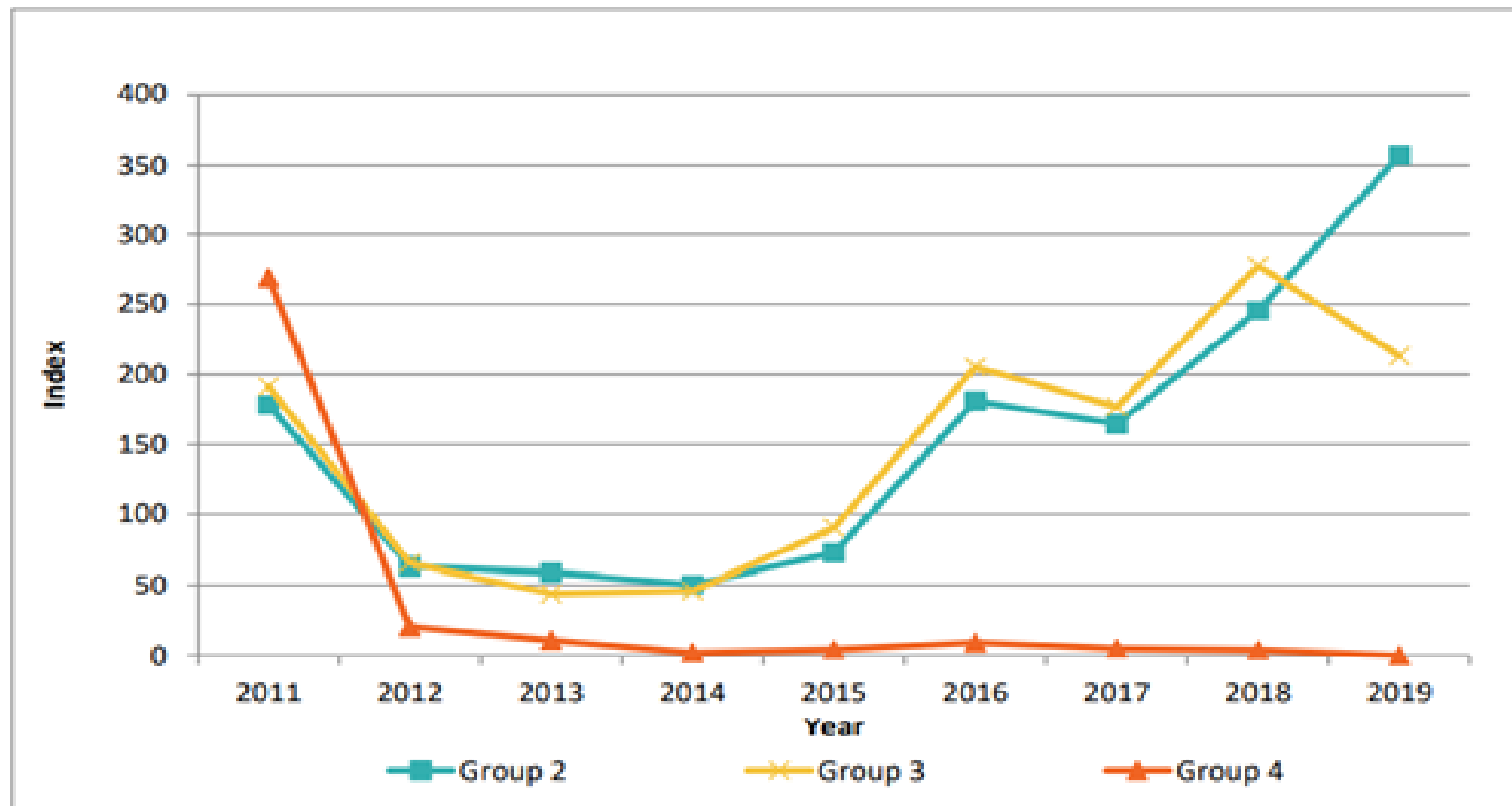
Хармонизиран показател за риска 1 – Оценка на общия тегловен индекс, с базова линия 100 осреднена за периода 2011 – 2013 г.

	2011-2013	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BG HRI1, 2011-2019	100	242	34	24	17	27	65	56	83	98

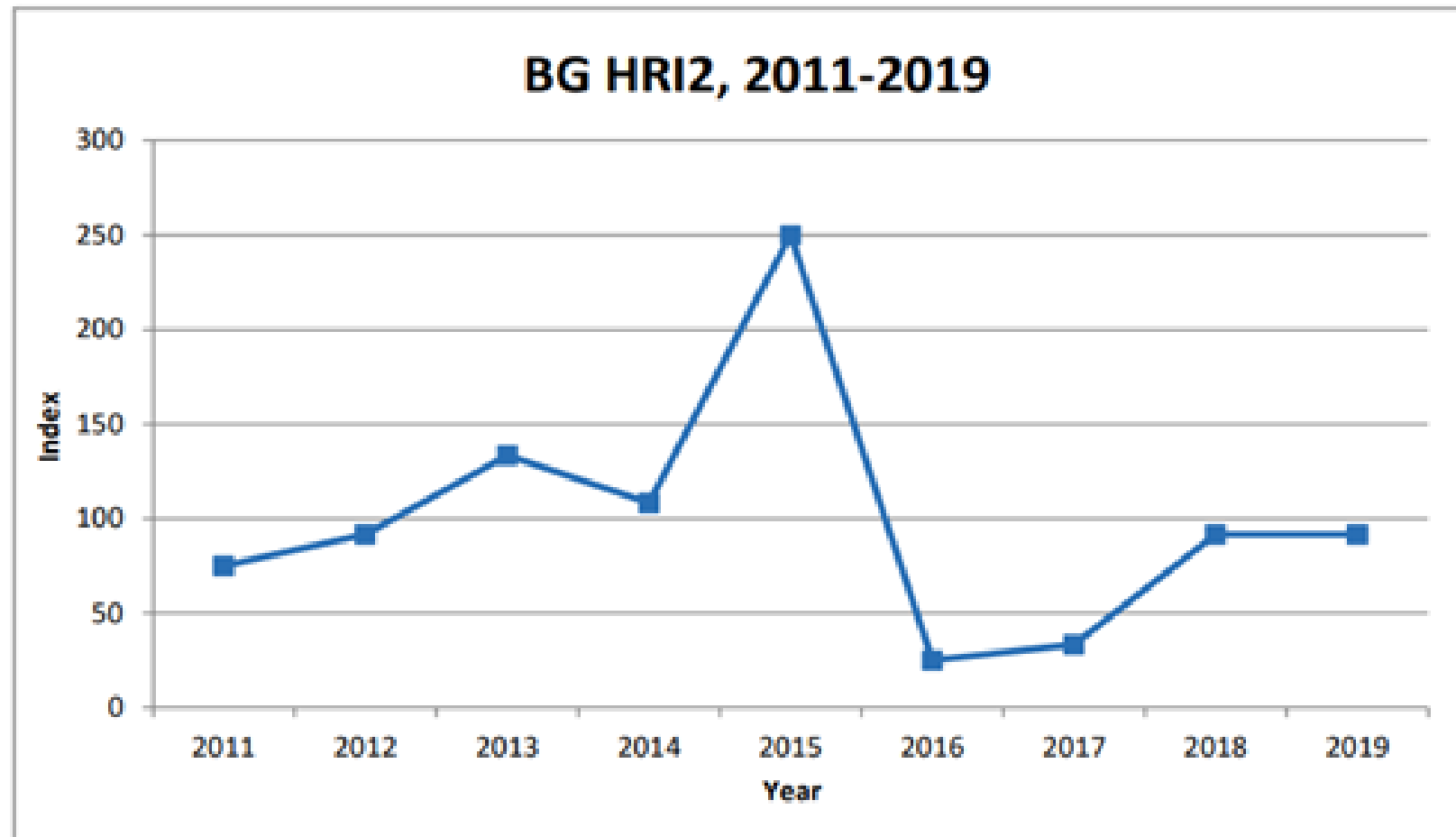
Хармонизиран показател за риска 1 – Оценка на всяка от четирите групи, с базова линия 100 осреднена за периода 2011 – 2013 г.

	2011-2013	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Group 1 No/insufficient data available to calculate values										
Group 2	100	178	63	59	50	73	181	165	245	357
Group 3	100	191	65	44	46	90	205	177	277	213
Group 4	100	269	20	11	2	4	9	5	4	0

Хармонизиран показател за риска 2 – Оценка на общия тегловен индекс, с базова линия 100 осреднена за периода 2011 – 2013 г.

	2011-2013	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BG HRI2, 2011-2019	100	75	92	133	108	250	25	33	92	92

Национален план за действие (НПД) за устойчива употреба на пестициди в Република България

- С цел транспониране на разпоредбите на Директива 2009/128/ЕО в българското законодателство, беше изготвен и приет с Решение на Министерския съвет от 21.11.2012 г. Национален план за действие (НПД) за устойчива употреба на пестициди в Република България.
- Необходимостта от актуализация на Националния план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България, беше продиктувана от влизане в сила на ново законодателство в периода 2013–2017 г. и въвеждане на измерими количествени показатели за определяне на напредъка.
- За тази цел на 13 Август 2020 г. с Решение № 571 на Министерски съвет беше приет Актуализиран Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България.

НПД – Цели

За да се намали зависимостта от употребата на пестициди, Националният план за действие (НПД) за устойчива употреба на пестициди в Република България поставя **2 основни цели, както следва:**

- Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда;
- Насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи или методи.

За постигане на тези цели, в НПД са разписани **общо 12 мерки** и съответните към тях дейности, придружени с график за изпълнението им и показатели за измерване на напредъка при изпълнението му.

Актуализиран НПД. Нови аспекти.

➤ Мярка 1 “Обучение“

- ❑ Осигуряване първоначално и допълнително обучение за професионалните потребители на продукти за растителна защита, дистрибутори и консултанти за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба като се вземат предвид конкретните им функции и отговорности;

Актуализиран НПД. Нови аспекти.

➤ Мярка 2 „Изисквания за продажба на пестициди“

- ❑ Продажба на продукти за растителна защита само от компетентни лица и само на лица с придобити познания за въздействието, правилната употреба и съхранение на пестицидите;

➤ Мярка 3 „Боравене със и съхранение на пестициди и управление на техните опаковки и остатъчни количества“

- ❑ Правилно боравене с пестициди, тяхното съхранение и управление на празните опаковки;

➤ Мярка 4 „Проверка на използваното оборудване за прилагане на пестициди“

- ❑ Използване на проверено оборудване за прилагане на пестициди;

Актуализиран НПД. Нови аспекти.

➤ Мярка 5 „Въздушно пръскане“

- ❑ Забрана за въздушно пръскане с продукти за растителна защита и прилагане на разрешителен режим, само при доказана необходимост;

➤ Мярка 6 „Интегрирано управление на вредителите“

- ❑ Спазване на принципите на интегрирано управление на вредителите, интегрирано производство и предлагане на пазара на безопасна и качествена растителна продукция;

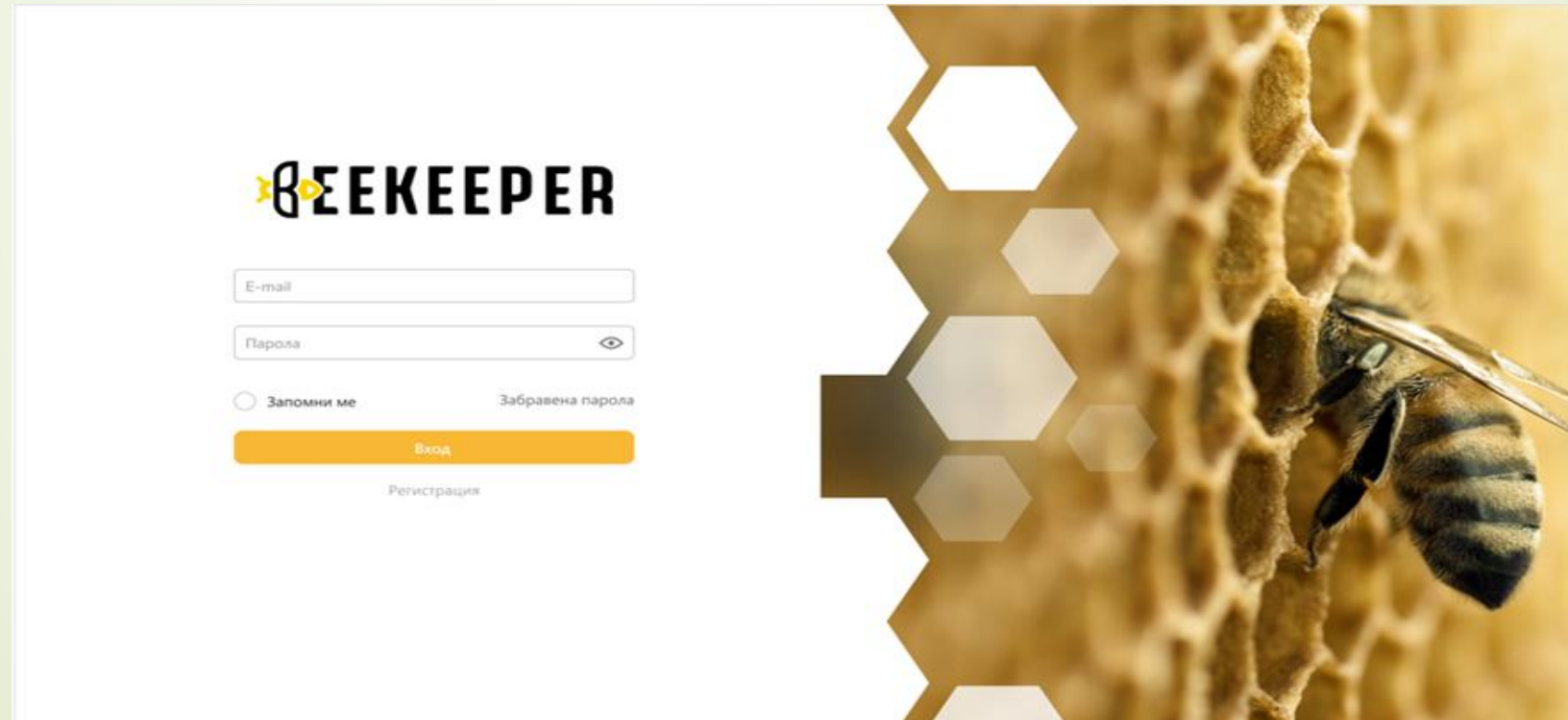
Актуализиран НПД. Нови аспекти.

- Мярка 7 “Намаляване на нивата на остатъците от пестициди в храни от растителен произход (българско производство)”
- Мярка 8 „Специални мерки за опазване на водната среда и на питейната вода“
- Мярка 9 „Допълнителни мерки за опазване на околната среда“
- ☐ Мониторинг на устойчиви хлорорганични пестициди в почви, съгласно утвърдени със Заповед на министъра на околната среда и водите схеми за мониторинг на почви.

Актуализиран НПД. Нови аспекти.

➤ Мярка 10 „Информация за обществеността относно площите, третирани с пестициди“

- ❑ Електронната платформа за оповестяване на растителнозащитните, дезинфекционните и дезинсекционните дейности (ЕПОРД)

Актуализиран НПД. Нови аспекти.

Електронната платформа е създадена с цел възможно най-бързо и в реално време да уведомява собствениците на пчелини за предстоящи третирания с продукти за растителна защита. Тя автоматично генерира и изпраща СМС и съобщение по електронна поща до потребителите с пчелини, попадащи в радиус 3 км около блока, който ще бъде третиран с ПРЗ. Така всички планирани мероприятия се оповестяват в срок и пчеларите са информирани своевременно.

The screenshot displays the 'Beekeepers' web application interface. The browser address bar shows 'epord.bfsa.bg/admin/map'. The main content area features a map of Bulgaria with numerous circular markers representing beehives and treatment events. The markers are color-coded (red and grey) and contain numbers. A sidebar on the left contains a 'Филтър' (Filter) section with the following data:

- Мероприят: 1597
- Група: [Dropdown menu]
- Препарат: [Dropdown menu]
- Физически блок: [Input field]
- Потребител: [Input field]
- Пчелини: 3832
- Номер на пчел...: [Input field]
- Потребител: [Input field]

The map shows major cities like Sofia, Plovdiv, and Varna, and is overlaid with a grid. At the bottom of the map, there is a copyright notice: 'Данни: © OpenStreetMap-Mitwirkende, SRTM | Карта: © OpenTopoMap (CC-BY-SA)'. The Windows taskbar at the bottom indicates the time is 15:32 on 1.10.2021 г.

Актуализиран НПД. Нови аспекти.

- Мярка 11 „Информация и повишаване на осведомеността относно въздействието от употребата на пестициди за здравето на хората и околната среда“
- Мярка 12 „Намаляване на употребата или на рисковете от пестициди за определени площи“

С изпълнението на НПД се гарантира устойчива тенденция към прилагане на интегрирано управление на вредителите и нови алтернативни техники и методи с цел трайно намаляване на употребата на пестициди за постигане целите на Стратегията от фермата до трапезата и Зелената сделка на ЕС.

Европейската зелена сделка – стратегия от фермата до трапезата

За постигане на целите на Стратегия „От фермата до трапезата“ за борба с изменението на климата и защита на околната среда освен мерките включени в НПД, следва да бъдат прилагани мерки, които да стимулират и мотивират използването на устойчиви практики, като прецизно земеделие, биологично земеделие, агроекология и др.:

- Намаляване на икономически важните вредители до приемливи нива чрез агротехнически, физични, биологични и химични мерки за контрол, самостоятелно или в комбинация.;
- Защита на естествените врагове на вредителите. Да се взима предвид ефектът на даден продукт за растителна защита или друга интервенция върху конкретните вредители, както и върху техните естествени врагове;
- Ограничаване на употребата на ПРЗ, които са кандидати за замяна и редуциране приложението на химични продукти за растителна защита;
- Насърчаване ползването на услугите на специализираните научни звена и консултанти в областта на правилната употреба на продуктите за растителна защита и торовете и на интегрираното управление на вредителите;
- Даване приоритет на употребата на нискорискови продукти за растителна защита, на нехимични алтернативи, на интегрираното производство и биологичното земеделие;
- Внедряване и използване на съветващи системи и математически модели за прогнозиране на развитието на ключови вредители при стратегически за страната земеделски култури;
- Финансово стимулиране на земеделските стопани, прилагащи интегрирано производство.

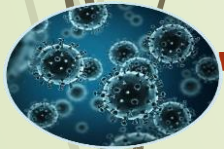
Европейската зелена сделка – стратегия от фермата до трапезата

➤ Основни цели на стратегията са :

- Намаляване на следите в околната среда и климата, в системата на храните;
- Глобален преход относно конкурентна устойчивост на стратегията от фермата до вилницата;
- Нови възможности;
- Създаване на здрава и устойчива система на храните.

➤ Цели за устойчиво производство на храни – 2030 г.:

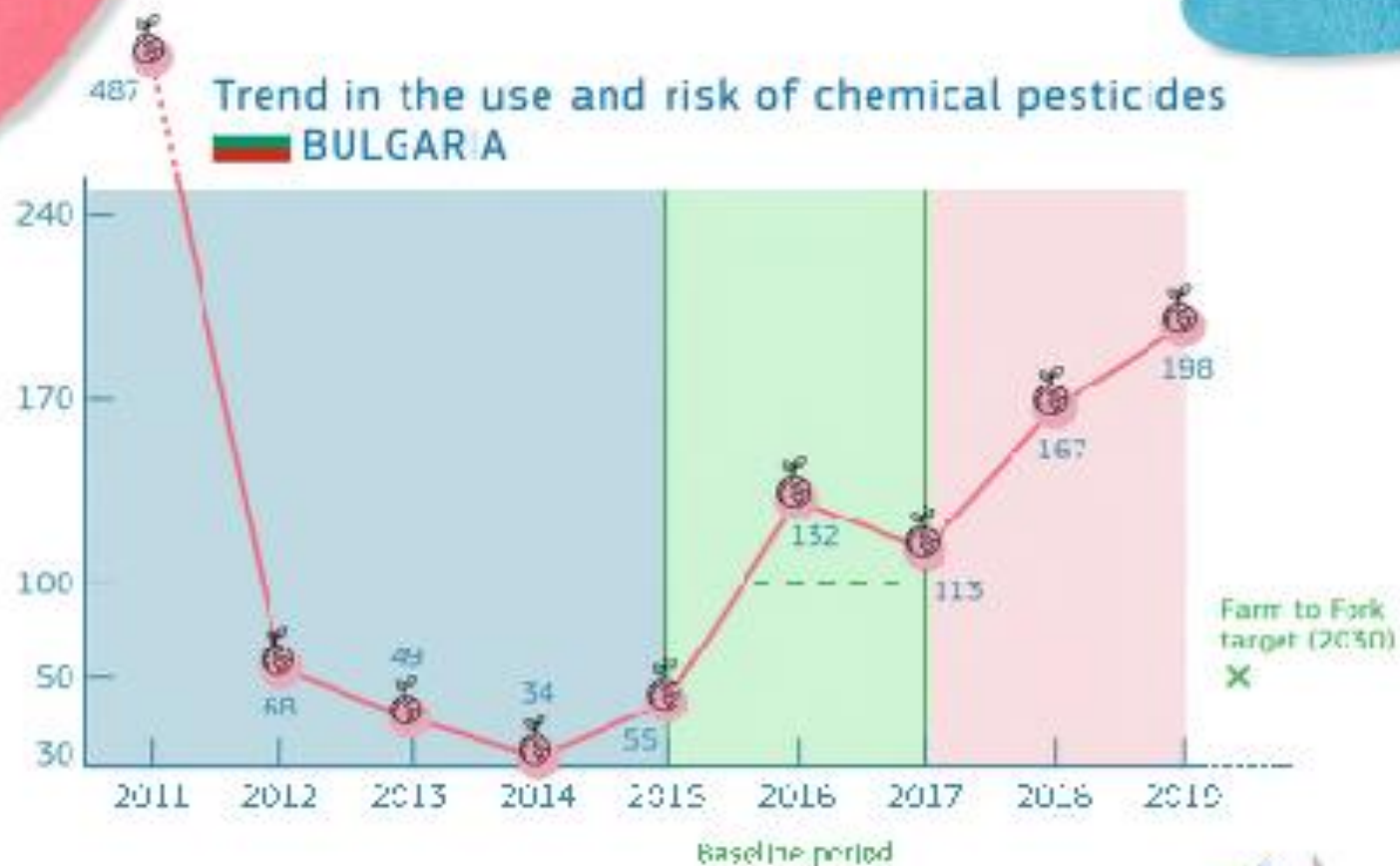
- Намаляване с 50% на общата употреба и риска от химични пестициди и намаляване с 50% на по-опасните пестициди, като кандидатите за замяна.
- Намаляване на загубата на хранителни вещества най-малко с 50%, което ще намали употребата на торове най-малко с 20%;
- Намаляване на продажбите на антимикробни средства за животните във фермите и водната среда с 50%;
- Постигане на най-малко 25% от селскостопанската земя в Европейския съюз да е с биологично отглеждане и значително нарастване на биологичното земеделие.

Европейската зелена сделка – стратегия от фермата до трапезата

- Постигане на целите на Зелената сделка в ЕС и Стратегия от фермата до трапезата са тясно свързани с употребата и риска от химични пестициди и от употребата на по-опасни пестициди,
- България е изразила мълчаливо съгласие за публикуване на напредъка на национално ниво в постигане на целите на Стратегия от фермата до трапезата.
- SANTE са публикували напредъка на ЕС на уеб портала SUD посредством отчитане на прогресът в постигане на целите на Стратегия от фермата до трапезата, както и напредъка за 17 държави членки, включително за България.

Тенденции в употребата и риска от химични пестициди в България

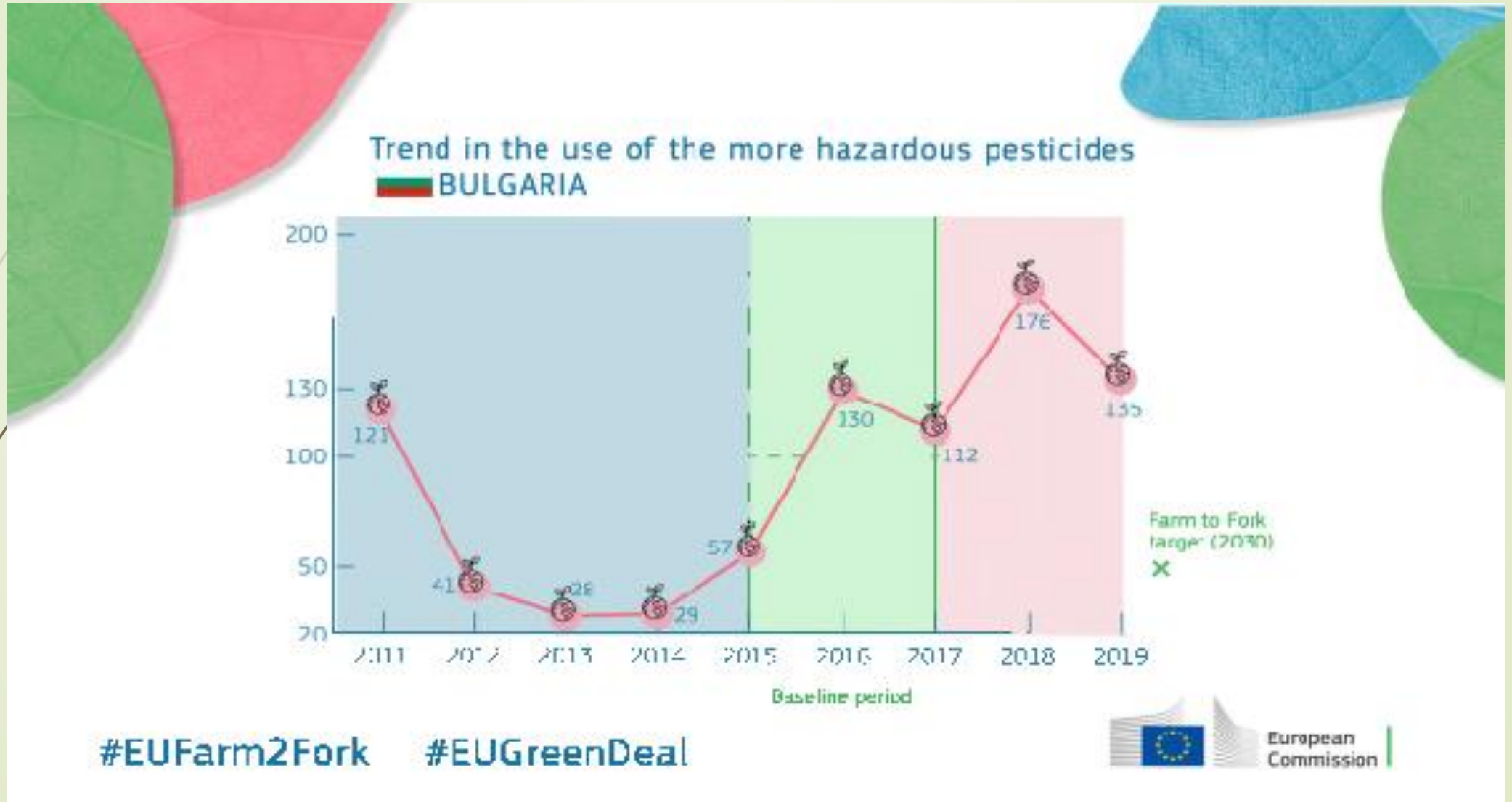
#EUFarm2Fork

#EUGreenDeal

European
Commission

Тенденции в употребата на по-опасните пестициди в България

Европейската зелена сделка – стратегия от фермата до трапезата

- ❑ **БАБХ идентифицира следните примерни интервенции с потенциал за пряк или косвен ефект за намаляване използването на пестициди и рисковете, свързани с тях:**
- Стимулиране разработването на алтернативи за намаляване на зависимостта на селскостопанското производство от химични средства за растителна защита, с цел редуциране употребата на химични пестициди и постепенно окончателно извеждане от употреба на по-опасните химични пестициди.
- Прилагане на устойчиви селскостопански практики и приоритетно използване на нискорискови вещества в растителната защита и биологични агенти, с цел разгръщане на потенциала и по-пълноценното внедряване на интегрираното управление на вредителите в растителната защита и интегрираното производство.
- Инвестиции в земеделските стопанства за осигуряване на земеделска продукция без остатъци от пестициди, включително възстановяване на земеделския потенциал (финансово стимулиране на земеделски стопани, които използват нискорискови пестициди и/или прилагат интегрирано производство);
- Сътрудничество с научни организации и лаборатории за изпълнението на изследователски програми в областта на растителната защита, включително за разработване на алтернативи на химичните методи за третиране на земеделските култури, разработване и разпространение на ръководства за интегрирано производство и др.
- Обмяна на опит и информация - повишаване на осведомеността, обучения на земеделските стопани за внедряване на иновативни технологии в растителната защита, в т.ч. интегрирано управление на вредителите и интегрирано производство на растения и растителни продукти.

Европейската зелена сделка – стратегия от фермата до трапезата

- ▶ Насърчаването на устойчивата употреба на пестициди е сред най-важните действия и цели, които ЕС предприема в подкрепа на изпълнението на Европейската „Зелена сделка“ и Стратегията „От фермата до трапезата“.
- ▶ В тази връзка България, като държава членка на ЕС, продължава политиката за ефективно прилагане на устойчивата употреба на пестициди в посока постепенно и постоянно намаляване на използваните химични методи за третиране и замяната им с алтернативни такива, щадящи общественото здраве и околната среда.

Благодаря за вниманието!